

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ตั้งแต่การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คณะราษฎรมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาประเทศให้เทียมทันอารยประเทศอื่น ๆ แต่การพัฒนาไม่ได้ผลเท่าไรนัก จนภายหลังการปฏิวัติในปี 2501 คณะปฏิวัติจึงได้เริ่มการพัฒนาประเทศอย่างจริงจังยิ่งขึ้น โดยตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติเพื่อกำหนดการวางแผนเพื่อพัฒนาประเทศ ในปัจจุบันรัฐบาลประกาศใช้แผนพัฒนาประเทศมาแล้ว 2 แผนและกำลังวางแผนพัฒนาแผนที่ 3 ต่อไป ขณะที่การพัฒนาประเทศดำเนินมาจนถึงแผนพัฒนาแผนที่ 2 ปัญหาในการพัฒนาประเทศปรากฏให้เห็นมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาบ้านโต เช่น การพัฒนาในด้านการเมือง เกิดความไม่สมคูลย์กันระหว่างการพัฒนาทางการเมืองกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และ สังคม ประชาชนไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังเห็นได้จากการเลือกตั้งเทศบาลและการเลือกตั้งทั่วไป มีประชาชนมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงไม่ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ การพัฒนาเศรษฐกิจ การดำเนินงานต่าง ๆ ขาดระบบเสริมกำลังใจของผู้ปฏิบัติ งาน การดำเนินงานต่าง ๆ ไม่คล่องตัวมีแต่การขัดแย้ง สมรรถภาพในการทำงานลดลง ข้าราชการคอร์รัปชัน ไม่เห็นคุณค่าของการปฏิบัติงาน ทนทางในการแก้ไขปัญหานักวิชาการและประชาชนทั่วไปเห็นพ้องกันว่า จะช่วยในการแก้ปัญหาดัง ๆ ได้อยู่ที่ระบบการศึกษา เพราะเชื่อว่าการศึกษจะช่วยปลูกฝังจิตใจ ทศนคติ ความเชื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้ และให้ความรู้ต่าง ๆ ได้ทุกด้าน แต่ทั้งนี้ทุกคนมองข้ามความ

¹ ฐป กาญจนประกร, "สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้งการทางด้านการเมืองของประเทศไทย" เอกสารประกอบการศึกษาวិชา Social Foundation of Education แผนกวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512.

สำคัญของครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันหน่วยย่อยของสังคมที่สำคัญที่สุดไป เพราะบุคคลกำเนิดมาจากครอบครัว และครอบครัวนี้เอง ที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่บุคคล โดยผ่านกระบวนการสังคมประจักษ์ (Socialization Process) บุคคลจะมีลักษณะโอบอ้อมอารี หรือเห็นแก่ตัว เคารพนับถือผู้มีอาวุโสหรือเชิงกระต้าง อ่อนหวานหรือหยาบคาย บุคคลได้รับการอบรมจากครอบครัวตั้งแต่วัยทารกทั้งสิ้น¹ ดังนั้นนักจิตวิทยาทางสังคมและบุคลิกภาพหลายท่านกล่าวว่าประสบการณ์ที่บุคคลได้รับในวัยเด็กมีความสำคัญต่อบุคลิกภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องไปไม่ได้เลยก็เนื่องจากบุคลิกภาพของบุคคลผู้ดำเนินงานนั้นไม่เอื้อต่อการพัฒนาเป็นเหตุใหญ่ แม้การศึกษาจากโรงเรียนจะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่ก็ป็นวิธีการระดับที่สองรองจากครอบครัว กระบวนการสังคมประจักษ์ที่เหมาะสมที่บิดามารดาใช้ในการอบรมบุตรของตนมาแต่เยาว์วัยตามความต้องการของสังคม ย่อมจะทำให้การพัฒนาประเทศหรือกิจการใด ๆ สำเร็จได้ตามแผนการที่วางไว้ ทั้งนี้เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกในการวางพื้นฐานบุคลิกภาพของบุคคล² ดังนั้น การศึกษาเรื่องกระบวนการสังคมประจักษ์ในครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินการพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศเป็นอย่างมาก เมื่อบุคคลผู้เป็นกลไกในการปฏิบัติงานมีบุคลิกภาพที่ดีที่พึงปรารถนา การดำเนินงานย่อมสำเร็จไปควยดี

คำว่า "บุคลิกภาพ" เป็นคำที่ใช้กันทั่วไป เมื่อต้องการจะบรรยายถึงลักษณะของบุคคล จนบางครั้งทำให้ไม่ทราบว่าหมายถึความถึงอะไรกันแน่ นักจิตวิทยาหลายท่านที่สนใจศึกษาเรื่องของบุคลิกภาพต่างก็ให้คำนิยามของคำว่า บุคลิกภาพแตกต่างกันไป เช่น Burgess² กล่าวว่า บุคลิกภาพหมายถึงการรวบรวมระบุมูลลักษณะทั้งหมดยกของบุคคล ซึ่งเป็นตัวกำหนดบทบาทและศักดิ์ศรีของบุคคลในสังคม Gece11³ กล่าวว่า บุคลิกภาพหมายถึง กระบวนการที่แสดงออก ซึ่งการรวมเข้าด้วยกันของลักษณะพฤติกรรมของบุคคล และ Allport⁴ ได้รวบรวม

²A.R.Lindsmith and A.L. Stranss, Social Psychology (New York: The Dryden Press, 1956), p.542.

³Ibid.

⁴Ibid.

ความหมายของบุคลิกภาพและสรุปไว้ว่า

"บุคลิกภาพ คือ การรวมระบบปลาง ๆ ทางจิตวิทยาภายในตัวบุคคลเข้าด้วยกันกรรวมนี้เปลี่ยนแปลงได้ และเป็นตัวกำหนดผลการปรับตัวในแบบเฉพาะของบุคคลนั้นต่อสิ่งแวดล้อมของเขา"

(Personality is the dynamic organization within the individual of these psychological system that determine unique adjustment of his environment.)

นักจิตวิทยาทางสังคมและจิตสังคมวิทยา⁵ เชื่อว่าบุคลิกภาพเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลได้สัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมและที่เขารับรู้มาจากวัฒนธรรม บางคนเชื่อว่า⁶ บุคลิกภาพของบุคคลนั้น เกิดจากกระบวนการสังคมประจักษ์ซึ่งบุคคลได้รับจากครอบครัว เพื่อน ครู สื่อมวลชน จะเห็นว่าความหมายของบุคลิกภาพมีความหมายตามแต่ละทฤษฎีที่นักจิตวิทยาแต่ละท่านบ่งชี้คือ ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพเป็นลักษณะภายในของมนุษย์อันเป็นนามธรรมไม่มีตัวคนปรากฏ และมีตัวแปรอยู่มากมาย นักจิตวิทยาจึงตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับบุคลิกภาพต่างกันไปตามประสบการณ์ในชีวิตและความสับสนในพฤติกรรมของมนุษย์⁷ นักจิตวิทยาทางบุคลิกภาพที่มีชื่อเสียงบางคนหนึ่งคือ Sigmund Freud⁸ กล่าวว่า บุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่าง Id หมายถึงความต้องการพื้นฐานของบุคคล ซึ่งต้องการแสวงหาความสุขตามเพศสัมพันธ์ และ Super ego ค่านิยม คุณธรรม ความต้องการต่าง ๆ จากโลกภายนอก โดยมี Ego เป็นตัวผสมผสานความต้องการทั้ง 2 กันให้สมดุลกันนอยาง

⁵James H. Bassard and Eleanor Stoker Bool, The Psychology of Child Development (New York: Harper and Row, 1966), p.5.

⁶Francis E. Merrill, Society and Culture (New Jersey:Prentice-Hall, 1969), p.111.

⁷Henry Clay Smith, Personality Development (New York:McGraw-Hill, 1968), p.41.

⁸Don G. Dinkmeyer, "Personality Development," Child Development (New Jersey : Prentice-Hall, 1965), p.311.

มีเหตุผลและเป็นไปได้ Lewin⁹ เชื่อว่าบุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อเขา บุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นเช่นใดบ่มแล้วแต่การที่บุคคลรับรู้ และตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเขาอย่างไร Sullivan¹⁰ เชื่อว่าบุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมหรือบุคคลอื่น ๆ ที่ล้อมรอบเขาอยู่นักจิตวิทยาบางคน¹¹ เชื่อว่าบุคลิกภาพของบุคคลนั้นสัมพันธ์กับลักษณะการแสดงออกทางกายและบางท่านเช่น Kretschmer และ Sheldon¹² เชื่อว่าลักษณะทางโครงสร้างของร่างกายสามารถอธิบาย ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลได้และสัมพันธ์กับสภาพทางอารมณ์ของบุคคลด้วย เช่น คนอ้วนมักมีอารมณ์ร้อน ชอบการสมาคมและชอบรับประทาน ส่วนคนผอมชอบเก็บกอดอยู่คนเดียว ความเชื่อของนักจิตวิทยาเหล่านี้อาจจะแยกได้ว่า นักจิตวิทยาบางคนเช่น Lewin และ Sullivan เห็นว่าบุคลิกภาพเกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ขณะที่ Kretschmer และ Sheldon เห็นว่าเป็นอิทธิพลของพันธุกรรม แต่ Freud และลูกศิษย์ของเขาเชื่อว่าบุคลิกภาพเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม และมีการถกเถียงกันว่าสิ่งใดจะมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพมากกว่ากัน หากพิจารณาจากข้อเขียนของนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่าน เช่น Anne Anastasi¹³ Clyde Kluckhohn และ Henry A. Murray¹⁴ นักจิตวิทยาเหล่านี้เชื่อว่า ทั้งพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคลพอ ๆ กัน หากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปการ

⁹Ibid.

¹⁰A.R. Lindsmith, and A.L. Stranss, op.cit., p.560.

¹¹Smith, op.cit., p.41

¹²Anne Anastasi, "Constitutional Types," Differential Psychology, (The Macmillan Company, 1970), pp. 162-77.

¹³Smith, op.cit., p.111.

¹⁴Clyde Kluckhohn and Henry A. Murray, "Personality Formation: The Determinants," in Clyde Kluckhohn and Henry A. Murray (eds.), Personality (New York: Alfred A. Knopf, 1955), pp.53-67.

พัฒนาทางบุคลิกภาพย่อมไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพของบุคคลเกิดจากการปะทะสัมพันธ์กันระหว่างพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม พันธุกรรมอย่างเดียวกันในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันย่อมก่อให้เกิดบุคลิกภาพของบุคคลต่างกัน เช่นเดียวกับในสภาพแวดล้อมที่เหมือนกันแม้ว่าบุคคลจะมีพันธุกรรมเหมือนกันย่อมก่อให้เกิดบุคลิกภาพต่างกันได้

เมื่อความเชื่อในเรื่องสาเหตุทางพันธุกรรมต่างกัน การอธิบายในเรื่องของพัฒนาการของบุคลิกภาพย่อมต่างกันมากนักจิตวิทยาส่วนมาก เชื่อว่า ประสบการณ์ในวัยเด็กมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของบุคลิกภาพเป็นอย่างมาก Freud¹⁵ เชื่อว่าการพัฒนาการของบุคลิกภาพจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับการสนองความต้องการตามธรรมชาติตามขั้นแห่งการพัฒนาการ ที่สำคัญคือ ความต้องการทางปากในวัยทารก ความต้องการในการช้ถ่ายในวัยเด็กเล็ก และ ความต้องการความรักในเพศตรงข้ามในวัยเด็กตอนต้น หากบุคคลได้รับการสนองสนองความต้องการตามวัยเหล่านี้แล้ว การพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นไปตามปกติ แต่หากความต้องการเหล่านี้ถูกขัดขวาง หรือหากบุคคลได้รับการกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง (trauma) การพัฒนาทางบุคลิกภาพของบุคคลย่อมกระทบกระเทือนด้วย เช่นในวัยทารกซึ่งเด็กต้องการความรักความดูแลเอาใจใส่จากมารดา หากทารกขาดสิ่งนี้อาจทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กในระยะ 5-6 ขวบและในระยะวัยรุ่น ต้องการความรักและความสนใจจากเพศตรงข้าม พยายามเป็นคู่แข่งกับเพศเดียวกันกับคุณ จึงพยายามถือตนคล้ายอย่าง (identification) กับบุคคลที่เป็นเพศเดียวกับตน เช่นเด็กชายถือตนตามอย่างบิดา หากความต้องการเช่นนี้ไม่สมหวัง หรือการถือตนตามอย่างไม่บรรลุผลย่อมก่อให้เกิดความผิดปกติในบุคลิกภาพของบุคคลได้

Erikson¹⁶ ซึ่งได้ปรับปรุงทฤษฎีของ Freud กล่าวว่า การพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เกิดจากการปรับตัวในลักษณะทางบวกความวัยต่าง ๆ ของบุคคล

¹⁵ Lindsmith and Strasser, op.cit., pp.547-550.

¹⁶ Dinkmeyer, op.cit., pp.149-51.

ในวันหารกบุคคลมีความต้องการต่าง ๆ ตามธรรมชาติหากได้รับการตอบสนองและดูแลเอาใจใส่อย่างดีจากบิดามารดาบ่มก่อกำให้บุคคล มีความมั่นใจและไว้วางใจบุคคลอื่น แต่หากบุคคลไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติ ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ จะก่อให้เกิดความไม่มั่นใจไม่ไว้วางใจบุคคลอื่น ๆ ในวันที่เริ่มฝึกหัดขับถ่ายหากการฝึกหัดเป็นไป ด้วยความขี้ขลาดจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของคนและใฝ่ทำในสิ่งที่ตนต้องการ ในวันที่เกิดตอนขับถ่ายได้ออกกำลัง ใฝ่รู้จักฝึกหัดขณะในการใช้มือและกล้ามเนื้อต่าง ๆ คนกล่าว ในสิ่งที่ตนอยากดูอยากเห็น บ่อมจะช่วยให้บุคคลเกิดความลึกลับสร้างสรรค์ เป็นอิสระ เมื่อเริ่มเข้าโรงเรียนหากได้ทำงานในสิ่งที่ตนต้องการ บ่อมจะก่อให้เกิดความรู้สึกถึงอำนาจในการควบคุมตนเองในการทำสิ่งที่ตนปรารถนา ในวันที่รู้ซึ่งต้องการความเป็นตัวของตัวเอง รับผิดชอบตนเอง สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้บุคคลใฝ่รู้จักตนว่าคือใคร รู้จักประมาณตนวางตน ได้เหมาะสมกับฐานะ อันจะช่วยในวันวัยต่อไป บุคคลสามารถปรับตนเองให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ง่าย การทำงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างกระตือรือร้น ต้องการให้ผลงานที่กระทำ ได้ผลดีที่สุด ในวันที่ชราจะมีความภาคภูมิใจในวันก่อน ๆ ของตน ภาคภูมิใจในผลงานของตน การพัฒนาการที่ขึ้นมาแต่คนบ่อมทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่ดี แต่หากการพัฒนาการล้มเหลว ในวันที่ใดวันหนึ่งบ่อมก่อให้เกิดการพัฒนาทางบุคลิกภาพลักษณะทางลบอันทำให้การพัฒนาการทางบุคลิกภาพในวันต่อไปเป็นไปในลักษณะลบด้วย ซึ่งเป็นผลให้บุคคลนั้นมีบุคลิกภาพที่ไม่ น่าสนใจ

Sullivan¹⁷ ซึ่งเชื่อในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเห็นว่า การพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคลเป็นการปรับตัวเข้ากับปัญหา การพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคล มีจุดมุ่งหมาย เพื่อความพอใจและสนองความต้องการพื้นฐานหนึ่ง และเพื่อความมั่นคงความเป็นอยู่ที่ดีในสังคมความรู้สึกเป็นเจ้าของและการได้รับการยอมรับอีกหนึ่ง บุคลิกภาพของบุคคลพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามวัยและประสบการณ์ที่เขาสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ในวันที่หารกบุคคลมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบิดามารดา ต้องพึ่งพาอาศัยบิดามารดา เพื่อการดำรงอยู่ หารก

¹⁷Ibid.

จะเล่าบอกความรู้สึก อารมณ์ของผู้ที่อยู่ใกล้ โดยเฉพาะจากมารดาโดยตรง กล่าวคือ เมื่อมารดาเกิดความวิตกกังวล มารดาก็มีความรู้สึกเช่นนั้นด้วย การอยู่ร่วมกับผู้อื่นทำให้ทารกเรียนรู้ว่า ความสุขสบายต่าง ๆ ของคนนั้นขึ้นอยู่กับการกระทำของผู้อื่น โดยเฉพาะบิดามารดา เมื่อโตขึ้นบุคคลได้เรียนรู้การใช้ภาษาในการติดต่อเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคม มีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจึงเรียนรู้ว่านอกจากบิดามารดาแล้วยังมีผู้ใหญ่คนอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อตนด้วย เมื่อเริ่มเข้าเรียนได้พบบุคคลที่มีฐานะเท่าเทียมกันซึ่งไม่ยอมความใจบจึงเรียนรู้ว่า ความต้องการของผู้อื่นย่อมมีความสำคัญเช่นกัน เมื่อบุคคลไปถึงโตขึ้นความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ย่อมมีมากขึ้นด้วย การที่บุคคลได้สัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการปรับตัวให้ดำรงอยู่ในสังคมได้ เรียนรู้การแก้ปัญหา ตัดสินใจ หลีกเลียงเพื่อปรับตนเองให้ดำรงอยู่ได้ในสังคม

การพัฒนาการอันซับซ้อนทางบุคลิกภาพ ทำให้บุคคลแตกต่างกัน บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันย่อมมีลักษณะทางบุคลิกภาพบางอย่างคล้ายคลึงกัน แต่บางอย่างก็แตกต่างกันออกไป การศึกษาบุคลิกภาพทำได้โดยใช้เครื่องมือวัดอารมณ์ แรงจูงใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทัศนคติ และอื่น ๆ ซึ่งอาจศึกษาได้โดยใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ เช่นแบบทดสอบชนิด Projective Technique ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลจากการวิเคราะห์คำบรรยายรูปภาพต่าง ๆ ที่เขาเห็นและรู้สึก แบบทดสอบชนิดนี้ให้บุคคลเลือกคำตอบที่มีอยู่แล้วในแบบสอบถามที่เป็นจริงหรือตรงกับลักษณะของเขาที่สุด เช่น แบบสอบถามบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยม (The High School Personality Questionnaire "The HSPQ") ของ Raymond B. Cattell หรือแบบสอบถามให้บุคคลเติมข้อความในประโยคให้เต็มหรือบรรยายความรู้สึกของตน ไม่ว่าจะเป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพชนิดใด Cattell¹⁸ เชื่อว่าแบบทดสอบที่ตีควรวางแบบแยกลักษณะบุคลิกภาพต่าง ๆ ของบุคคลออกจากกันได้ เพื่อการแนะ

¹⁸ Raymond B. Cattell, Handbook for the Jr.-Sr. High School Personality Questionnaire ("The HSPQ") Form A and B (Illinois: The Institute for Personality and Ability Testing, 1962), p.1.

แนวตามความต้องการความช่วยเหลือของแต่ละบุคคล สามารถที่จะประมาณความสามารถทางการศึกษา และตามสัมฤทธิผลของบุคคลเพื่อการศึกษาและอาชีพ เพื่อพัฒนาลักษณะบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล สามารถใช้ทดสอบได้ทั้งเป็นกลุ่ม และแต่ละบุคคล และตั้งอยู่บนพื้นฐานทางจิตวิทยาอย่างเดียวกัน

นักจิตวิทยาสังคมเชื่อว่า บุคลิกภาพของบุคคลพัฒนาจากระบวนการสังคมประภคิต (Socialization process) ซึ่ง Secord และ Backman¹⁹ กล่าวว่า

"สังคมประภคิต เป็นกระบวนการปะทะสัมพันธ์ที่เสริมแต่งพฤติกรรมของบุคคลให้เข้ากับความคิดหวังของสมาชิกในกลุ่มที่เขาสังกัดอยู่ กระบวนการนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้เด็กค่อย ๆ เรียนรู้วิถีทางของผู้ใหญ่ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกระบวนการที่ผู้ใหญ่ยึดถือแนวระพฤติกรรมปฏิบัติตัวที่เหมาะสมกับความคาดหวังที่สัมพันธ์กับสภาพใหม่ ๆ ในกลุ่ม องค์กร หรือสังคม

(...Socialization is an interactional process where by a person's behavior is modified to conform to expectations held by members of the group to which he belongs. It includes not only the process by which the child gradually acquires the ways of the adults around him, but also the process by which an adults takes on behaviors appropriate to the expectations associated with a new position in a group, and organization or society at large.)"

โดยทั่วไปแล้วกระบวนการสังคมประภคิตเป็นกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้ถึงเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติตน เพื่อการปรับตนให้ดำรงอยู่ได้ในสังคม เป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมที่ตนสังกัดอยู่ ช่วยให้บุคคลเป็นเอกลักษณ์ควบคุมตนเองได้ เป็นกระบวนการที่สอนค่านิยมทัศนคติ แนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ในสังคมให้แก่บุคคลโดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางเพื่อการเรียน

¹⁹Paul F. Secord and Carl W. Backman, Social Psychology (New York: McGraw-Hill, 1964), p.525.

ผู้เหล่านี้ ทรัพย์ทั้งสอนวินัยพื้นฐานเช่นการกิน การขับถ่าย ความคาดหวังที่สังคมตั้งไว้ในแต่ละบุคคล ทักษะในการดำรงอยู่ต่าง ๆ วิธีการที่จะได้มาซึ่งเป้าหมายที่วางไว้ และการปฏิบัติตนตามบทบาทที่เหมาะสมในสังคม

ถึงได้กล่าวไว้แล้ว นักจิตวิทยาสังคม มีความเชื่อว่าประสบการณ์ในวัยเด็กมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของบุคลิกภาพของบุคคลมากที่สุด ประสบการณ์หรือสิ่งที่เรียนรู้ในวัยเด็กมีส่วนในการกำหนดความสามารถในการกระทำต่างๆ ในวัยผู้ใหญ่ โดยมีครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมหน่วยแรกที่จัดกระบวนการสังคมประสิทธิ์ให้แก่บุคคล ซึ่งได้แก่การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาให้แก่เด็ก ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างบิดามารดาและบุตร เป็นความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างอารมณ์ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างมาก ครอบครัวให้ประสบการณ์ครั้งแรกเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมแก่บุคคล ประสบการณ์ต่าง ๆ นั้นถูกย้ำและกระทำอยู่ซ้ำซากจนเกิดเป็นความเคยชินเป็นนิสัยในการปฏิบัติ ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากกระบวนการสังคมประสิทธิ์ในครอบครัวนี้ย่อมมีผลต่อพัฒนาทางบุคลิกภาพของบุคคล อีกประการหนึ่งนั้น เด็กต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ทั้งในเรื่องของการสนองความต้องการด้านต่าง ๆ เด็กต้องพึ่งพาผู้ใหญ่โดยเฉพาะในเรื่องของการเลี้ยงดู เพราะเด็กไม่อาจช่วยตนเองได้เหมือนกับสัตว์อื่น ๆ ที่เกิดมาก็ช่วยตนเองได้เลย แต่ไม่ต้องการพ่อแม่ในเรื่องอาหาร นอกจากอาหารแล้วมนุษย์ยังมีความต้องการพื้นฐานอื่น ๆ ที่ต้องพึ่งผู้ใหญ่ เช่นความกระหาย ความหิว ความรัก และยังคงให้ผู้ใหญ่สอนวิถีในการดำรงอยู่ในสังคม การปฏิบัติตนที่ถูกมองเหมาะสม ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อต่าง ๆ ในสังคม ผู้ใหญ่ที่เด็กต้องพึ่งพาอาศัยมากที่สุด คือ บิดา มารดา ซึ่งเป็นผู้คอยตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ของเด็ก เพื่อให้เขามีความสุขความสบายใจ นอกจากนี้ยังจะต้องฝึกฝนอบรมในด้านระเบียบวินัย ทรัพย์กับปลูกฝังค่านิยมที่ต่างต่าง ๆ เพื่อให้เด็กปรับตัวได้เป็นอย่างดีในสังคม วิธีการต่าง ๆ ที่บิดามารดาใช้การเลี้ยงดู อบรม คุ้มครองและสนองความต้องการต่าง ๆ แต่เด็กนั้น คือกระบวนการสังคมประสิทธิ์ในครอบครัว อันจะช่วยให้เด็กทารกเปลี่ยนจากชีวอินทรีย์ ที่ช่วยตัวเองไม่ได้เลย มาเป็นบุคคลที่อิสระ สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้ด้วยตนเอง และอย่างมีความสุข ควบเห่คุณี่ครอบครัวจึงเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญ

ที่สุดในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล จากการศึกษาของ B.M. Bishop ในปี 1951²⁰ ได้แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่บุคคลเรียนรู้มาจากบ้านจะถูกนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ นอกบ้านด้วย ดังนั้นความสัมพันธ์และบรรยากาศในบ้านจึงมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล บ้านที่บิดามารดาใช้คำถามถามบุตรเป็นครั้งคราว บุตรย่อมปรับตัวยเองให้มีความอดทนต่อคำถามและเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยงคำถามได้ ซึ่งจะช่วยให้สามารถอดทนและหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่ยุงยากอื่น ๆ ได้ ในบ้านที่มีบรรยากาศเป็นประชาธิปไตย บุตรมักมีความกระตือรือร้นในการทำงาน สังคมเก่ง มีความใคร่รู้ใคร่เห็น มีความเป็นผู้นำทำอะไรมักมีแผนการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความมั่นคงทางอารมณ์ ความสัมพันธ์ภายในบ้านอบอุ่น ทั้งนี้เพราะว่าบิดามารดาให้อิสระแก่บุตร มีการควบคุมน้อย บอกรับบุตร ต่างกับบ้านที่มีบรรยากาศแบบอิตาเลียน บุตรมักไม่กว้างขวางในหมู่เพื่อน ชอบทะเลาะเบาะแว้ง อดใจไหวต่อคำติชม มีความพินิจพิจารณาบ่อย ไม่กระตือรือร้นขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในโอวาทของบิดามารดา ไม่มีเสรีภาพในการแสดงออกทางอารมณ์ต้องเก็บกดไว้อยู่เสมอ เชยเดียวกับบ้านที่บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่นบุตรมากเกินไป ความสัมพันธ์ภายในบ้านบิดามารดาเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุด บุตรต้องกระทำในสิ่งที่บิดามารดากำหนดไว้ บิดาคือว่ากฎคือกฎที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด บิดามารดาไม่ให้อิสระแก่บุตร ไม่บอกรับบุตร บ้านที่บิดามารดาหุ้ดูแลบุตรจนเกินไป นอกจากบุตรจะขาดความคิดริเริ่มไม่กระตือรือร้นแล้ว มักจะต้องการความสนใจจากผู้อื่นเสมอ ต้องคอยพึ่งพาศิดามารดาหรือผู้อื่น บ้านที่บิดามารดาคอยห้ามมิให้บุตรทำในสิ่งที่ปรารถนา บุตรมักไม่กล้าพยายามทำอะไรด้วยตนเอง บ้านที่ลงโทษบุตรทางกายมากเกินไป บ่อมจะทำให้บุตรไม่รู้จักโต ไม่กล้าว่าความจริง จะทำอะไรเพื่อความรักหรือสิ่งตอบแทน มีมาตรฐานการประพฤติที่ต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดควบคุมควบคุมตนเองไม่ได้ บ้านที่บิดามารดาตั้งความมุ่งหวังในบุตรมากเกินไป มีการบังคับและ

²⁰Paul Henry Mussen, and John Janeway Conger, Child Development and Personality (New York: Harper and Brother, 1956), p.245.

กระตุ้นเร่งเร้าบุตรมากเกินไป ก็จะทำให้บุตรไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่ว่าบรรพบุรุษ ในครอบครัวจะเป็นเช่นใด การปฏิบัติต่อกันระหว่างบิดามารดาและบุตรย่อมมีผลต่อพฤติกรรมของบุตรทั้งสิ้น จากการศึกษาของ Hetherington และ Frankie²¹ ในปี 1967 พบว่า ครอบครัวที่มีปัญหามาก บิดามารดาให้ความอบอุ่นแก่บุตรน้อย บุตรมักจะถือคนตามอย่างผู้มีอำนาจในครอบครัว และเลียนแบบลักษณะการก้าวร้าวของบิดาหรือมารดานั้นควบ และจากการศึกษาของ ฟิชมัน วิบูลย์สวัสดิ์²² พบว่า บรรพบุรุษในครอบครัวของเด็กที่กระทำผิดกฎหมายมีความตึงเครียดและขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างบิดามารดาบ่อยครั้ง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรมีน้อย บุตรได้รับสิทธิจากบิดามารดาน้อย กระบวนการสังคมปะทะหรือความสัมพันธ์การปฏิบัติต่อกันภายในครอบครัวนี้ บิดามารดาจะคอย ๆ ขบมสั่งสอนบุตรทีละเล็กทีละน้อย บุคคลจะคอย ๆ เรียนรู้ไปคล้ายกระบวนการลู่อิมของคูนไม นานเข้าวิถีการปฏิบัติพฤติกรรม ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อที่บิดามารดาอบรมสั่งสอนให้แก่บุตรจะเกิดความเคยชินเป็นนิสัย และบุคลิกภาพของบุคคลไป ✓

ถึงแม้ว่าในแต่ละครอบครัวจะมีลักษณะกระบวนการสังคมประกิดแตกต่างกันไปบ้าง แต่เมื่อหลาย ๆ ครอบครัวอยู่ร่วมกันเป็นสังคมใหญ่ก็ต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงได้ร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีวัฒนธรรม วิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ทัศนคติ ความเชื่อร่วมกัน และถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้น ๆ ของสังคมให้แก่สมาชิกรุ่นหลังต่อไป เพราะมนุษย์เป็นสัตว์วัฒนธรรม (Cultural animal) จึงสามารถปรับตัว

²¹E. Mavis Hetherington and Gary Frankie, "Effects of Parental Dominance, Warmth and Conflict on Imitation in Children," Journal of Personality and Social Psychology, (Vol.6. No.2, 1967,) pp.119-25.

²²ฟิชมัน วิบูลย์สวัสดิ์, "การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในครอบครัวตามทัศนของเด็กที่กระทำผิด และเด็กที่ไม่กระทำผิดกฎหมาย (A Comparative Study of Family Relationship as Perceived by Juvenil Delinquents and Jevenil Non-Deliguents). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510.

เองให้เข้ากับวัฒนธรรมของสังคมที่ตนสังกัดอยู่ได้ โดยมีครอบครัวเป็นผู้นำสมาชิกใหม่เข้าสู่สังคมตัวบวกรายทอดวัฒนธรรมของสังคมที่ตนอยู่ให้กับเด็ก และเด็กจะค่อย ๆ เรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมจากการอบรมสั่งสอน และจากสิ่งแวดล้อม โดยค่อย ๆ วนเข้าไปทีละเล็กละน้อยจนเป็นความเคยชินและเป็นนิสัย ในสังคมที่ต่างกัน ความเชื่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมก็ต่างกันไปด้วย นี่เป็นเหตุผลของการสังคมนับถือของครอบครัวในสังคมนั้นด้วย พระยาอนุมากราช²³ กล่าวว่า คนจีนนั้นยึดถือคุณธรรมอยู่ที่คติตัวเลขของเงิน เน้นการฝึกความล้มเหลวผิดพลาดในบุคคล บกของแต่ให้ความสำคัญต่อชายมากกว่าหญิง จากการศึกษาของเพราพรพน ประพิศรภา²⁴ ในปี 2510 พบว่าเชื้อชาติและการอบรมสั่งสอนมีความสัมพันธ์กับคนไทยและจีนซึ่งมีวัฒนธรรมต่างกันมีความแตกต่างในการฝึกความล้มเหลวผิดพลาด และกลัวรางวัล ดงโหม นอกจากนั้นอาจสังเกตได้จากนิทานประจำชาติ ซึ่งแต่ละชาติเล่าให้แก่สมาชิกของตน เช่นการศึกษาของ McClelland และ Friedman²⁵ พบว่าอินเดียเน้นงานการาโจส (Narajos) มีนิทานที่เน้นถึงความสำเร็จของพระเอกเพื่อช่วยให้เด็กได้รู้จักช่วยตนเองได้เร็ว ต่างกับเน่าฟลิทเฮด (Flithead) ซึ่งไม่คาดหวังให้เด็กช่วยตนเองเร็ว จึงไม่มีนิทานประเภทนี้ ทั้งนี้เพราะนิทานประจำชาติบ่มแต่งออกถึงวัฒนธรรมของชาตินั้นด้วย ในสังคมตะวันตก ซึ่งเป็นสังคมอุตสาหกรรม มีค่านิยมที่หนักไปทางวิทยาศาสตร์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน จึงไม่ค่อยมีการเกรงใจซึ่งกันและกัน มักไม่ยับยั้งอาวุโสเป็นหลัก ทุกคนสามารถคิดคอกันได้โดยเสรี บุคคลในสังคมมักคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนตนมีความภาคภูมิใจ

²³ เสฐียรโกเศศ, ชีวิตของชาวไทยสมัยก่อน (พระนคร:บรรณาคาร, 2512), หน้า 79.

²⁴ เพราพรพน ประพิศรภา, "การศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจให้สัมฤทธิ์ผลกับการอบรมสั่งสอนของบิดามารดา ตามทัศนคติของเด็กวัยรุ่นไทย และเด็กวัยรุ่นลูกจีน (A Comparative Study of Achievement Motives and the Socialization Process as Perceived by Thai and Second Generation Chinese Adolescents)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510.

²⁵ Goodwin Watson, Social Psychology (New York: J.B. Lippincott, 1966), p. 321.

สูง มีความรู้สึกว่าคุณค่า และที่สำคัญสังคมตะวันตกมีความต้องการค่าสัมฤทธิ์ผลสูง ส่วนในสังคมไทย วัฒนธรรมไทยเป็นเอกลักษณ์ เป็นมรดกตกทอดสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน คนไทยนับถือศาสนาพุทธ บิดคือพระธรรมเป็นหลักในการปฏิบัติ คนไทยจึงมีความเขลาทางวัตถุให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งพาอาศัยกัน มีความสุภาพอ่อนน้อม เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ทั้งคนอยู่ในความสงบ บิดนั้นในความสงบของจิตใจ ใจเย็น ไม่ก้าวร้าว มีความเกรงใจต่อกันเป็นที่ตั้ง การปฏิบัติต่อกันจึงเต็มไปด้วยไมตรีจิต และเคารพขนบต่อกัน มีความต้องการค่าสัมฤทธิ์ผลต่ำ แต่หากพิจารณาตามโดยลึกซึ้งแล้วพบว่า คนไทยยังรักอิสระไม่ชอบอยู่ในอำนาจขบถบังคับของผู้ใด นึกถึงตนเองมากกว่าส่วนรวม การกระทำที่มีใจคือสวามิภักดิ์เพื่อหวังบุญกุศล และความมีหน้ามีตาของคนเป็นที่ตั้ง ผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นเพียงผลพลอยได้เท่านั้น ทั้งนี้เพราะคนไทยมีความเชื่อว่า คนเป็นที่พึ่งแห่งตนเป็นนายของตนเอง ความไม่สงบในจิตใจ ความกังวล กว้าง ๆ สามารถสละได้โดยการตัดความปรารถนาเอง มีความสุขกับสิ่งที่ผ่านมาแล้ว ค่าเป็นชีวิตไปเพื่อความสุขในปัจจุบัน ไม่ชอบการเป็นหัวหน้าเพราะเชื่อว่าควรแสดงความคิดที่ซัดแย้งต่อผู้ใหญ่เป็นการไม่เคารพท่าน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คนไทยบิคิดถือเป็นหลักปฏิบัติต่อกันมาโดยมีครอบครัวเป็นผู้ถ่ายทอดให้แก่สมาชิกในครอบครัวตามกระบวนการสังคมประเพณี เช่น การศึกษาเรื่องความกลัว ของสถาบันระหว่างชาติสำหรับการกันคว่ำเรื่องเด็ก²⁶ พบว่า ผู้ใหญ่ บิดามารคาค่างพยายามอบรมเด็กให้อยู่ในโอวาท ใช้การลงโทษเขยิบตีเป็นวิธีการอบรมเด็ก ชอบเล่าเรื่องต่าง ๆ ไม่มีเหตุผลให้เด็กฟัง โดยไม่คำนึงถึงความสำคัญในการฝึกให้เด็กรู้จักกลัวในสิ่งที่ควรกลัว และพบว่าสิ่งที่เด็กทั้งในพระนครและชนบทกลัวมากที่สุดคือ ยี่ ซึ่งเป็นความกลัวที่ไม่สมเหตุสมผลนัก การสอนของครอบครัวใช้วิธีเหล่านี้ เด็กได้รับจากบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ ลักษณะเช่นนี้คนไทยมีความหวาดกลัวในการที่จะปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ไม่กล้าแสดงออกขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ วัฒนธรรมเหล่านี้ของสังคมถ่ายทอดสืบเนื่องกันมาโดยมีกระบวนการสังคมประเพณีในครอบครัว เป็นสื่อในการถ่ายทอดที่สำคัญที่สุด

²⁶สถาบันระหว่างชาติสำหรับการศึกษาเรื่องเด็ก, ความกลัวของเด็กไทย (พระนคร: กุรุสภา, 2509), หน้า 55-59.

ภายในสังคมใหญ่ย่อมแบ่งออกเป็นชั้นๆ เป็นกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งแต่ละชั้นแต่ละกลุ่มต่างมี
 วัฒนธรรมประจำกลุ่มชั้นของตนย่อยลงมาจากวัฒนธรรมใหญ่ ครอบครัวนอกจากจะเป็นสมาชิก
 ของสังคมใหญ่แล้ว ยังเป็นสมาชิกของกลุ่มที่น้อยอยู่ในสังคมอีกด้วย ครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่
 ถ่ายทอดทั้งวัฒนธรรมใหญ่ของสังคมและวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มชั้นที่ตนสังกัดอยู่ให้แก่สมาชิกของ
 ตน ชั้นฐานะทางสังคมก็เป็นกลุ่มย่อยอย่างหนึ่งในสังคม ซึ่งสมาชิกที่มีชั้นฐานะเดียวกันย่อม
 มีการสมาคมถ่ายทอด ความคิดเห็นให้แกกัน ทำให้ในชั้นฐานะเดียวกันมีทัศนคติ ความเชื่อ
 แบบแผนพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน และแตกต่างไปจากกลุ่มชั้นฐานะอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงกระบวนการ
 สังคมประเทิของครอบครัวในชั้นฐานะต่าง ๆ นั้นด้วย จากการศึกษาของ *Blaine R. Popper*²⁷
 และ *W. Lloyed Warner*²⁸ พบว่าความแตกต่างในระหว่างชั้นฐานะทางสังคมนั้น สังเกตได้
 จากสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงชั้นฐานะทางสังคม เช่น อาชีพ รายได้ การศึกษา ชนิดของ
 บ้าน แหล่งที่อยู่อาศัย สัญลักษณ์เหล่านี้มีความสัมพันธ์กันมาลงบางอย่าง เช่น รายได้และ
 อาชีพ มีความสัมพันธ์กันสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .87 อาชีพและการศึกษามีค่า
 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่อกัน เท่ากับ .77 ในขณะที่ยานศึกษาและการศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
 ต่อกันเท่ากับ .59 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เหล่านี้จึงเชื่อได้ว่า เมื่อบุคคลมีการศึกษาสูงย่อมจะมี
 อาชีพสูงขึ้น และมีรายได้สูงขึ้นด้วย การแบ่งชั้นฐานะทางสังคมจึงอาจยึดถือ การศึกษา อาชีพ
 และรายได้ของบุคคลเป็นเกณฑ์ในการจัดอันดับที่ตรงสังคมโดยทั่ว ๆ ไป ชั้นฐานะทางสังคมแบ่ง
 เป็น 3 ระดับชั้นคือ ชั้นฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ

ในสังคมไทย พระยาอนุมานราชธน²⁹ กล่าวว่า แต่เดิมนั้นไม่มีการแบ่งชั้นฐานะทาง
 สังคม เพราะทุกคนมีอาชีพทางกสิกรรมเหมือนกัน ใช้การแลกเปลี่ยนสิ่งของแทนการซื้อขาย
 เงินทองมีโอกาสไร้น้อย ทุกคนอยู่ร่วมกันโดยอาศัยความเอื้ออาทร มีไมตรีจิตต่อกันและกัน ครั้น

²⁷ Blaine E. Mercen, An Introduction to the Study of Society
 (New York: Harcourt, 1958), p.480.
²⁸ W. Lloyed Warner, Marchia Meeker and Ellis Kenneth, Social
 Class in America (Mass: Peter Smith, 1957), p.172.
²⁹ เสฐียรโกเศศ, เรื่องเดิม, หน้า 72.

สังคมเปลี่ยนไป คือ "...มีจำนวนคนเพิ่มขึ้น 1 มีความต้องการเกี่ยวกับการครองชีพเปลี่ยนรูปไป 1 เกิดมีการพัฒนาบ้านเมือง 1 และมีอิทธิพลของชาวกรุงชาวเมืองสมัยไปถึง 1 ดังนั้นก็จะมี การเปลี่ยนแปลงไปเองในทางวัฒนธรรม"³⁰ ควบคู่กับขั้นฐานะทางศรัทธาจึงเริ่มขึ้น โดยเฉพาะ ในเขตนครหลวงและตัวเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งมีการขยายการพัฒนา และการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศอย่าง กว้างขวาง การคมนาคมสะดวกรวดเร็ว การดำเนินชีวิตจึงต่างไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมต่างประเทศมีมากขึ้น ในเขตเหล่านี้จึงอาจแบ่งขั้นฐานะทางศรัทธาได้โดยกว้าง ๆ เช่น Blanchard³¹ ได้แบ่งขั้นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในกรุงธนบุรี นครศรีธรรมราช ๆ ไว้เป็น ชั้นเชื้อพระวงศ์ ขุนนางผู้ใหญ่ ซึ่งมีฐานะพอควร มีทรัพย์สินมั่นคง มีโรงเรียน นักวิชาการและ นักธุรกิจใหญ่ ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีอำนาจทางการเมือง ข้าราชการครูผู้สูงส่งจนเพื่อเชยิบ ฐานะของคนให้สูงขึ้นไป พวกกรรมกรช่างฝีมือช่างไร่ฝีมือ การแบ่งชั้นฐานะเช่นนี้ยังถือเป็นเกณฑ์ แ่แน่นอนไม่ได้ เพราะยังไม่มีการศึกษาวิจัยสนับสนุน มีแต่การคาดคะเนและข้อสมมุติฐานเท่านั้น ในเขตนครหลวงขั้นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมยังสับสนเหลือมลักกันอยู่ ผู้มีรายได้อาจมี การศึกษาต่ำ เพราะได้วันมรดกตกทอดพอ ๆ มาหรือเพราะแค่งอบไถนของการศึกษา ผู้มีการ ศึกษาและอาชีพสูง อาจมีรายได้อาจต่ำ เพราะอัตราเงินเดือนของบุคคลที่ทำงานเอกชนกับรับราชการ ไม่เสมอกัน ดังนั้น การแบ่งขั้นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจึงควรของผู้ศึกษาจะตั้งเกณฑ์ เอง

ในขั้นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ บ่อมีลักษณะอย่างหนึ่งแสดงถึงความ เป็นสมาชิกในสังคมของตน มีการติดต่อกันสัมพันธ์กันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น บิคารมารถา จะสั่งสอนบุตรให้แสดงพฤติกรรมตอบสนองอย่างนิยบ ความเชื่อที่ใหม่ ของผู้มีขั้นฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของตน จากความคิดเห็นและการศึกษาต่าง ๆ เห็นว่า ในกลุ่มชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมระดับสูง มักรู้สึกหนึ่งในศักดิ์ศรีของครอบครัว ทั้งในเรื่องการรับและรายได้อีก มีความ

³⁰ เสฐียรโกเศศ, เรื่องเดิม, หน้า 96

³¹ Wendell Blanchard, Thailand: its people its society its culture (Connecticut: Haf Press, 1957), pp. 409-13.

ภาวภูมิใจ มีความมั่นคงทางอารมณ์และสังคม มีลักษณะบุคลิกภาพที่เป็นปัญหามากกว่าชนชั้นอื่น ๆ
 ชนชั้นฐานะระดับกลาง มีความภาวภูมิใจในการทำงานของบิดา บิดามารดาที่มีความคาดหวังใน
 ตัวบุตรสูง ต้องการให้บุตรมีความรับผิดชอบเร็ว มีความสัมพันธ์สูง มีการปรับตัวทางสังคม
 ที่ดี ส่วนชนชั้นฐานะระดับต่ำ มีปมค้อยใจอาชีพของบิดา ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกอับอายทางสังคม
 ไม่นอมนับความเป็นอยู่ของครอบครัว มีการปรับตัวทางสังคมที่ไม่ดี บิดามารดาเอาใจใส่ในการ
 ศึกษาของบุตรน้อย การศึกษาเรื่องบุคลิกภาพของบุคคลจากชั้นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม
 ต่างกัน บางครั้งมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน แต่ก็ยืนยันว่ามีความแตกต่างกันในบุคลิกภาพของบุคคล
 ที่มาจากรอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ทั้งยอมรับว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่
 สำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชั้นฐานะที่ตนสังกัด

จากเหตุผลที่ยกมาข้างนี้ จะเห็นได้ว่าสังคมประกิตในแต่ละระดับชั้นทางเศรษฐกิจ
 และสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเป็นอย่างมาก การพัฒนาประเทศที่กำลังดำเนินอยู่
 นี้จะสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ก็ต่อเมื่อบุคลิกภาพของสมาชิกสอดคล้องกับสภาพสังคมที่กำลัง
 จะเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความแตกต่างในสังคมประกิตและบุคลิกภาพของบุคคล
 จากรอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและเป็น
 แนวทางเพื่อการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับความต้องการของสังคมทั่วไป

การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ เหตุผลในการตั้งสมมุติฐาน

ในปี ค.ศ. 1946 Davis และ Havighurst³² ได้ทำการวิจัยในเรื่อง
 Social Class and Color Differences in Child Rearing โดยการสัมภาษณ์
 มารดาของเด็กที่มีฐานะระดับกลาง และระดับต่ำผิวขาว กับระดับกลางและระดับต่ำผิวดำ ที่

³² Kluckhohn and Murray, op.cit., pp.305-20.

อาศัยอยู่ในชิคาโก และทางแถบใต้จำนวนกลุ่มละ 50 คน ในเรื่องการฝึกหัดเด็กของมารดา ความคาดหวังในเรื่องอาชีพ-การศึกษาของมารดา การรับผิดชอบ และสิทธิของเด็ก โคบีใช้ อาชีพของบิดามารดา การศึกษา พี่น้อง ฐานะ ฐานะทางสังคม การเป็นสมาชิกของโบสถ์ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินฐานะทางสังคม การศึกษาค้นคว้านี้พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในการเลี้ยงดูบุตรของระดับชั้นกลาง และชั้นต่ำ บิดามารดาในระดับชั้นกลาง มีการกวดขันในการฝึกหัดการเลี้ยงดู และความสะดวกของบุตรมากกว่าชั้นต่ำ คาดหวังให้บุตรมีความ รับผิดชอบเร็วกว่าที่ระดับชั้นต่ำคาดหวังบุตรของเขา บิดามารดาในระดับชั้นกลาง กวดขันในเรื่อง ของความเป็นระเบียบเรียบร้อย การปกครองมากกว่าระดับชั้นต่ำ ทำให้บุตรมีความกังวลใจ ความรู้สึกผิดขึ้นมาสูงกว่าระดับชั้นต่ำ และพบว่าความแตกต่างในวัฒนธรรมของบุคคลเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในวัยต้นนี้ด้วย

✓ ค.ศ. 1957 Sears และ Maccoby³³ ทำการศึกษาเรื่อง Pattern of Child Rearing ด้วยการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดาของเด็กอนุบาลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน การศึกษาค้นคว้านี้พบว่า บิดามารดาในระดับกลางให้ความอบอุ่น แก่บุตรมากกว่าบิดามารดาในระดับต่ำ อบรมบุตรด้วยวิธีการสาธิต ใช้เหตุผลและการยกย่องบุตร ม่อกว่าระดับต่ำ ให้เสรีภาพแก่บุตรในการแสดงออกทางอารมณ์คือบิดามารดา และต่อเด็ก อื่น ๆ ได้ บิดามารดาในระดับต่ำมักลงโทษบุตรทางกาย ใช้การหัวเราะเยาะ เพื่อการควบคุม พฤติกรรมของบุตร ให้ความสนใจในเรื่องของความเป็นระเบียบเรียบร้อยในบ้าน มารยาทบน โต๊ะอาหาร และความตรงต่อเวลาสูงกว่าบิดามารดาในระดับกลาง

ค.ศ. 1958 Bronfenbrenner³⁴ ได้ศึกษาเรื่อง Socialization and Social Class Through time and space ด้วยการทำนาลงการวิจัยของบุคคล

³³David Krech, Richard S. Crutchfield and Egerton L. Ballanohay, Individual in Society (Tokyo: McGraw-Hill, 1962), p.317.

³⁴Eric Bronfenbrenner, "Socialization and Social Class Through Time and Space," in Reinhard Bendix and Seymour Martin Lipset (eds.), Class, Status, and Power: Social Stratification in Comparative Perspective (New York: Free Press, 1966), pp.362-77.

ต่าง ๆ ที่เคยวิจัยในเรื่อง เช่นนี้มาแล้วกว่า 15 คน จากเวลาและสถานที่ต่าง ๆ มาทำการวิจัยใหม่อีกครั้งหนึ่ง ไข่เวลาในการศึกษาเป็นเวลานานตั้งแต่ ค.ศ. 1930-1955 ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาต่าง ๆ ที่เคยวิจัยกันมาแล้วนั้นน่ามาเปรียบเทียบกันได้ เขาพบว่า การเลี้ยงดูเด็กทารก ด้วยนมมารดา มีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ มารดาในระดับชั้นกลางตามใจบุตรในเรื่องการเลี้ยงนม และการฝึกหัดขับถ่ายมากกว่าระดับต่ำ เมื่อบุตรโตขึ้นมารดาในระดับกลางตามใจบุตรในการแสดงออกถึงความปรารถนาของตนมากกว่า มีความอดทนต่อการแสดงออกของบุตรมากกว่า มีการลงโทษทางกายน้อยกว่ามารดาในระดับต่ำ ทั้งยอมรับและให้ความเสมอภาคแก่บุตรมากกว่ามารดาในระดับต่ำด้วย

ค.ศ. 1959 Kohn³⁵ ได้ศึกษา Social Class and Parental Value ด้วยการสัมภาษณ์มารดา 400 คน บิดา 100 คน และบุตร 100 คน มีอายุระหว่าง 10-11 ปี ทั้งหมด มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน โดยใช้อาชีพการศึกษาของบิดา และค่านิยมในบ้านเป็นเกณฑ์แบ่ง ผู้วิจัยให้บิตามารดาเลือกลักษณะทางพฤติกรรมที่ต้องการให้เป็นลักษณะของบุตรของตน 3 รายการ จากทั้งหมด 12 รายการ ผลการวิจัยพบว่า บิตามารดาในระดับต่ำ เน้นในเรื่องของความเชื่อฟัง ความซื่อตรงและความสะอาดเรียบร้อย ในขณะที่บิตามารดาในระดับกลาง เน้นในเรื่องความสุขของบุตร การกระตุ้นให้บุตรพิจารณาผู้อื่น การควบคุมตนเองและความอยากรู้อยากเห็น

ค.ศ. 1965 Sewell³⁶ ศึกษาเรื่อง Social Class and Childhood Personality ด้วยวิธีสำรวจข้อคิด เพศความการวิจัยของนักจิตวิทยาที่สนใจในเรื่องบุคลิกภาพและขั้นฐานะทางสังคมจากการวิเคราะห์บทความต่าง ๆ มากมาย เขาได้สรุปไว้

³⁵ Goodwin, *op.cit.*, p.355.

³⁶ William H. Sewell, "Social Class and Childhood Personality," in Edward E. Sampson (eds.), Approaches, Contents and Problem of Social Psychology (New York: Prentice-Hall, 1965), pp.186-96

ว่า มีความสัมพันธ์กันตัวระหว่างระดับชั้น ทางสังคมกับบุคลิกภาพบางคน แต่ก็ยังมีระยะ
 บางอย่างที่ไม่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของบุคลิกภาพซึ่งจะอธิบายได้โดยระดับชั้นทางสังคม
 เด็กในระดับชั้นกลางมีแนวโน้มที่จะ เป็นโรคประสาทได้มากกว่าระดับต่ำ มีการฝึกหัดซับซ้อน
 มากกว่าแต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เหล่านี้กับบุคลิกภาพและการปรับตัวของบุคคล
 การศึกษาที่พำมาส่วนมากใช้กลุ่มตัวอย่างน้อย และใช้วิธีการสถิติที่ไม่เหมาะสม การแบ่งระดับ
 ชั้นทางสังคมยังไม่กว้างขวาง การศึกษาส่วนมากพอจะชี้ให้เห็นได้ว่า ความเชื่อ ค่านิยมแตก
 ต่างกันไปตามระดับชั้นสังคม บุคคลจากระดับต่ำมีความต้องการสัมฤทธิ์ผล และค่านิยมสัมฤทธิ์
 ผลต่ำ มีความต้องการในเรื่องการศึกษาสูงน้อย มีความปรารถนาในการสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
 และอาชีพต่ำ มีการอคติหรืออคติต่ำ

การศึกษาเหล่านี้กระทำในสังคมตะวันตก ซึ่งมีลักษณะวัฒนธรรมแตกต่างไปจากสังคม
 ไทย ถึงได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ว่าสังคมตะวันตกมีความต้องการด้านสัมฤทธิ์ผลสูงกว่าสังคม
 ไทย เพราะสภาพสังคมที่ทุกคนต้องต่อสู้กันรุดอยู่เสมอ ความแตกต่างเช่นนี้อาจจะมีผลให้สังคม
 ประเทของสังคมตะวันตกต่างไปจากสังคมไทยไม่มากนัก

พ.ศ. 250๕ ศรีสาสดี ชลวิสุทธิ³⁷ ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวที่มี
 ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางชั้นบน และระดับกลางชั้นล่าง ด้วยการสัมภาษณ์มารดา
 จำนวน 30 คน พบว่าทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู และทัศนคติ
 เลี้ยงดูกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับตัวเด็ก มารดาในระดับกลางชั้นบนให้ความ
 สะทกสบายทุกอย่างแก่เด็ก การสนองตอบสิ่งที่เด็กต้องการมีการผ่อนผันบ้าง แต่บางครั้งจะ
 ให้อ้อมค้อมบ้างถึงความเหมาะสม แต่มารดาในระดับกลางชั้นล่างตามใจเด็กน้อยกว่ามารดาระดับ
 กลางชั้นบน ในด้านของการเลี้ยงดูเด็กเล็ก มารดาในระดับกลางชั้นบนเข้มงวดในเรื่องการฝึก
 หัดซับซ้อนมากกว่า แต่จะค้อม ๆ ผ่อนผันในเรื่องของการหย่านม การฝึกเด็กในเรื่องของการ

³⁷ ศรีสาสดี ชลวิสุทธิ, "การอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคม
 ระดับกลางในจังหวัดพระนครและธนบุรี (Paltern of Child Rearing Practice Among
 Thirty Middle Class Mothers in Bangkok and Dhonburi)." ปริทัศน์นิพนธ์
 วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2505.

ปรับตัวให้เข้ากับสังคม ทั้ง 2 กลุ่มใช้เหตุผลอบรมให้เด็กรู้ว่าสิ่งใดดีไม่ดี ไม่นิยมการเย็บผ้า แลถว้เด็กทำผิดบ่อย ๆ จึงจะดีทั้งนี้ผู้นิยมการอดของมารดาด้วย มารดาทั้ง 2 กลุ่ม ค่อย ๆ ผูก เด็กให้รู้จักฟังตนเอง แต่มารดาในระดับกลางชั้นล่างผูกให้เด็กรู้จักความรับผิดชอบเร็วกว่าชั้นบน

ในปีเดียวกันนั้น ชูจิตต์ พิทักษ์ผล³⁸ ได้สัมภาษณ์มารดาอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ จำนวน 30 คน ในจังหวัดพระนครธนบุรี พบว่า มารดาเลี้ยงบุตร ด้วยตนเอง โดยให้บุตรกินนมของมารดาเมื่อหิว และให้อาหารอื่นเสริมเมื่อบุตรอายุได้ 3-6 เดือน มารดาที่มีอายุน้อยเริ่มการฝึกหัดขับถ่ายเร็วกว่ามารดาที่มีอายุมาก บุตรสนใจเรื่องความสะดวกของเครื่องแต่งกาย เมื่อถูกซักใจมักร้องไห้เสียงดังกว่าปกติ มีการอธิบายในหมู่เพื่อน การทำลายและหารูปลั้ว มารดาสนใจเด็กด้วยอารมณ์โดยวิธีตีหรือลู่อู่ว่าจะดี บุตรได้รับการ ผูกให้รู้จักช่วยเหลือตนเองแต่อายุน้อย มารดามักใช้วิธีการอบรมบุตรเหมือนที่ตนเองเคยได้รับ และ มีความหนักใจในความประพฤติของบุตร

พ.ศ. 2507 พิไล ฉายากุล³⁹ ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดาชั้นกลาง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ทั้งชายและหญิงในโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย จำนวน 70 คน ผลปรากฏว่า ครอบครัวชั้นกลางมีขนาดค่อนข้างใหญ่ มารดาเลี้ยงดูบุตรด้วยนมของตนเองเป็นเวลา 8.4 เดือน ต่อมาจึงเลี้ยงด้วยนมขวด มารดาเข้มงวด ในเรื่องของเวลามาก การฝึกหัดขับถ่าย เริ่มเมื่อบุตรอายุได้ 9.33 เดือน สำเร็จเมื่ออายุ 2.89 ปี ในการฝึกความสัมฤทธิ์ผล ความเป็นอิสระและความรับผิดชอบนั้น มารดาส่วนมากหวังให้บุตร มีความสัมฤทธิ์ผลเร็วกว่าที่จะหวังให้บุตร เป็นอิสระ การดูแลเอาใจใส่บุตรนั้นมารดามีผู้ช่วย

³⁸ ชูจิตต์ พิทักษ์ผล, "การอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ ในจังหวัดพระนครและธนบุรี (Pattern of Child Rearing Practice Among Thirty Lower Class Mothers in Bangkok and Dhonburi)." วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยวิชา การศึกษา, 2505.

³⁹ Pilai Chayakul, "Child Rearing Practice of Middle Class Families." Master Thesis Department of Psychology Chulalongkorn University, 1964

เช่น คนเลี้ยงหรือขายของ เด็ก ๆ แลเอาใจใส่มีมากจนบุตรอายุได้ 4 ขวบจึงลดลง การลงโทษใช้ทั้งการลงโทษทางจิตใจและร่างกาย เมื่อบุตรคือ โมเชอซึ่ง พูดปด ขโมย บิดามารดามีความมุ่งหวังในการ เลือกออาชีพและการศึกษาของบุตรสูง โดยหวังให้บุตรทั้งชายและหญิงสำเร็จการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย

การศึกษาในประเทศไทยนี้ แสดงให้เห็นว่าบิดามารดาไทยใช้สังคมประกิตต่างไปจากบิดามารดาในสังคมตะวันตก เช่นในเรื่องการลงโทษ บิดามารดาไทยให้อารมณ์มากกว่าเหตุผล และมุ่งหวังบุตรในเรื่องของความสัมฤทธิ์ผลมากกว่าความรับผิดชอบ อาจจะเป็นเช่นนี้เองที่บิดามารดาหรือผู้ใหญ่อื่น ๆ เห็นบุตรหรือผู้ใหญ่มีอายุน้อยกว่าเป็นเด็กอุปถัมภ์

จากผลการวิจัยทั้งหมดที่บอกมาข้างนี้ แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มชั้น ทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันไม่ว่าจะในสังคมไทยหรือสังคมตะวันตกระดับชั้นกลาง มารดามีความมุ่งหวังในบุตรมากกว่า มีความเข้มงวดกวดขันในเรื่องของระเบียบวินัยมากกว่า ให้อิสระแก่บุตรในการแสดงออกทางอารมณ์มากกว่า และใช้เหตุผลให้รางวัลแก่บุตร มากกว่าครอบครัวในระดับต่ำ การศึกษาวิจัยเหล่านี้ศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูของมารดาในระดับชั้นกลาง และชั้นต่ำเท่านั้น และผลของการวิจัยก็แสดงให้เห็นแล้วว่ามี ความแตกต่างกันในเรื่องของการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยจึงอาศัยผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการตั้งข้อสมมุติฐานขึ้นว่า ในครอบครัวที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่างกัน คือในระดับชั้นสูงกลางและต่ำย่อมมีความแตกต่างกันในกระบวนการสังคมประกิตของบิดามารดา เช่น ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง บิดามารดาให้อิสระแก่บุตรมากกว่าระดับอื่น ๆ มีความเข้มงวดในเรื่องต่าง ๆ และในเรื่องของระเบียบวินัยน้อยกว่าระดับอื่น ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำบิดามารดามีความมุ่งหวังในบุตรมากกว่าระดับอื่น และควบคุมพฤติกรรมของบุตรด้วยวิธีการลงโทษมากกว่าระดับอื่น ๆ

ค.ศ. 1951 Mass⁴⁰ ได้ทำการสัมภาษณ์เด็กชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 10-15 ปี ซึ่งเป็นชนชั้นกลางระดับต่ำ และชนชั้นต่ำระดับสูง ได้สรุปผลการวิจัยไว้ว่า เด็กเหล่านี้มักจะได้รับการเลี้ยงดู เช่น การหย่านม การฝึกหัดขับถ่ายและอื่น ๆ มาอย่างเข้มงวด ก็มีอิสระในการติดต่อกับสัมพันธ์กับบิดามารดา ความกลัว และบิดามารดาไม่ยอมรับบุตร น้อยกว่าชนชั้นต่ำ

ค.ศ. 1951 Milner⁴¹ ได้สัมภาษณ์เด็กชั้นประถม 1 ที่มีความพร้อมทางภาษาสูง กับความพร้อมทางภาษาต่ำ ซึ่งเท่ากับมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน พบว่าเด็กที่มีความพร้อมทางภาษาคำซากลักษณะสำคัญ 2 ประการ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาทางภาษาของเด็ก คือ ๑. สภาพบรรยากาศที่อบอุ่นในบ้านหรือขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใหญ่ และ ๒. ขาดโอกาสในการแลกเปลี่ยนคำพูดกับผู้ใหญ่ เช่น ในเวลารับประทานอาหาร บิดามารดาของเด็กที่มีความพร้อมทางภาษาคำมักไม่ชอบให้เด็กพูดในเวลารับประทานอาหาร

ค.ศ. 1955 Himmelweit⁴² สัมภาษณ์นักเรียนชายจำนวน 600 คน ที่มีอายุระหว่าง 13-14 ปี มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางและระดับต่ำ พบว่าเด็กในครอบครัวระดับกลางมีความสัมพันธ์กับบิดามารดาดีกว่าเด็กในครอบครัวระดับต่ำ แม้ว่าในครอบครัวระดับกลางต้องการให้บุตรเป็นผู้กระทำตาม แต่ก็ไม่เห็นเหตุการณ์ที่แสดงว่าเด็กมีความกังวลใจสูง ภายในครอบครัวระดับกลางนี้ เด็กเป็นศูนย์กลางของครอบครัว รู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับ สามารถพูดคุยอภิปรายร่วมกับบิดามารดาได้มากกว่าเด็กในครอบครัวระดับต่ำ

ในปี 2511 จวี กาทย์⁴³ ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวใน

⁴⁰ Anagnosti, op.cit., p.509.

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid., p.600.

⁴³ จวี กาทย์, "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพและความสามารถในการปรับตัวในโรงเรียนของนักเรียนของที่มาจากรอบครัวชั้นกลางและชั้นต่ำ (A Comparative Study of Students from Middle and Lower Class Families with Regards to Personality Traits and Adjustment Ability in School)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุทธศาสตร์, 2511.

โรงเรียน และบุคลิกภาพของนักเรียนวัยรุ่นทั้งชายและหญิงจากครอบครัวชั้นกลางและชั้นต่ำ จำนวน 200 คน โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามบุคลิกภาพของนักเรียนมัธยมแบบ A

("The HSPQ" Form A) แบบสอบถามปัญหา (The Mooney Problem Check list) และแบบทดสอบสังคมมิติ การศึกษาพบว่าเด็กวัยรุ่นทั้งชายและหญิงจากครอบครัวชั้นกลางและชั้นต่ำมีความสามารถในการปรับตัว และมีบุคลิกภาพต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือเด็กชายจากครอบครัวชั้นกลาง มีความเป็นตัวเองของตัวเอง มีความก้าวร้าว มากกว่าเด็กชายจากครอบครัวชั้นต่ำ เด็กหญิงจากครอบครัวชั้นกลาง มีความร่าเริงมากกว่าเด็กหญิงจากครอบครัวชั้นต่ำซึ่งมีความเก็บขี้นม เกรี้ยวไม่คอยพูดและมีความระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลา

จากผลการวิจัยที่ยกมาอย่างนี้ ศึกษาถึงบุคลิกภาพของเด็กจากครอบครัวระดับชั้นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ซึ่งพบว่าบุคลิกภาพต่างกันคือ เด็กจากครอบครัวระดับกลาง มีอิสระในการแสดงออกหรือในการติดต่อกับผู้อื่นมากกว่า มีความรู้สึกว่าเป็นที่ขอมรับของผู้อื่นมากกว่า มีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมมากกว่า มีความก้าวร้าวและร่าเริงกว่าเด็กจากครอบครัวระดับต่ำ แม้ว่าผลการวิจัยเหล่านี้จะศึกษาแค่เฉพาะเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางกับระดับต่ำเท่านั้น ผลการวิจัยก็แสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างกันในบุคลิกภาพของเด็ก ผู้วิจัยจึงอาศัยผลการวิจัยนี้ตั้งสมมุติฐานในการวิจัยข้อที่ 2 ว่า มีความแตกต่างกันในบุคลิกภาพของบุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน เช่น บุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูงมีความมั่นคงทางอารมณ์สูงกว่า มีความร่าเริงกว่า มีความเกรงใจน้อยกว่าเด็กจากครอบครัวระดับอื่น ๆ

จากผลการวิจัยทั้งหมดที่ยกมาอย่างนี้ แม้จะยังไม่มีผู้ใดศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประภค และบุคลิกภาพของบุคคล แต่จากความเชื่อของนักจิตวิทยาสังคมเช่น Lewis และ Sullivan และความเชื่อของผู้วิจัยเองก็กล่าวมาแล้วในบทความสำคัญและความ เป็นมาของปัญหาข้างต้น จึงพอจะเชื่อได้ว่าน่าจะมีความสัมพันธ์กันระหว่างสังคมประภค และบุคลิกภาพของบุคคล ผู้วิจัยจึงอาศัยความเชื่อและผลการวิจัยทั้งหมดที่ยกมาอย่างนี้ ตั้งเป็น

ข้อสมมุติฐานในการวิจัยข้อที่ 3 และที่ 4 ว่า ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันย่อมมีความสัมพันธ์ต่อกันในระหว่างสังคมประภคิต และบุคลิกภาพของบุคคลที่ได้รับจากครอบครัว และย่อมมีความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสังคมประภคิตและบุคลิกภาพของบุคคล

ความมุ่งหมายทั่วไป

เพื่อศึกษาดูว่าบุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันได้รับสังคมประภคิตต่างกัน และมีบุคลิกภาพต่างกันหรือไม่ และเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประภคิตและบุคลิกภาพของบุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน

ความมุ่งหมายเฉพาะ

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในสังคมประภคิต 10 ด้านของบิดามารดาในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในบุคลิกภาพ 15 ด้าน ของบุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประภคิตและบุคลิกภาพของบุคคลในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสังคมประภคิตและบุคลิกภาพของบุคคล

ข้อสมมุติฐานในการวิจัย

1. มีความแตกต่างกันในสังคมประภคิต 10 ด้านของบิดามารดาในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน

- 1.1 ครอบครัวระดับล่างเปิดความสัมพันธ์ให้แก่บุตรสูงกว่าครอบครัวระดับอื่น
- 1.2 ครอบครัวระดับล่างมีความคาดหวังในบุตรสูงกว่าครอบครัวระดับอื่น
- 1.3 ครอบครัวระดับสูงให้อิสระแก่บุตรสูงกว่าระดับอื่น
- 1.4 ครอบครัวระดับกลางและระดับล่างมีความเข้มงวดในความประพฤติและวินัยของบุตรสูงกว่าครอบครัวระดับสูง
- 1.5 ครอบครัวระดับล่าง เปิดการอดใจรอได้ในบุตรสูงกว่าครอบครัวระดับกลาง และระดับสูง
- 1.6 ครอบครัวระดับสูงและครอบครัวระดับต่ำยอมให้บุตรแสดงออกทางอารมณ์หรือแสดงความก้าวร้าวได้สูงกว่าครอบครัวระดับกลาง
- 1.7 ครอบครัวระดับต่ำมีการลงโทษบุตรสูงกว่าครอบครัวระดับอื่น
- 1.8 ทุกครอบครัวจะอบรมให้บุตรมีความเกรงใจต่อบุคคลอื่น ๆ แต่ครอบครัวระดับสูงอาจจะฝึกต่ำกว่าครอบครัวระดับกลางและระดับต่ำ
- 1.9 ทุกครอบครัวจะใช้การให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ แต่ครอบครัวระดับต่ำจะใช้วิธีการให้รางวัลสูงกว่าในระดับอื่น เพราะมีความมุ่งหวังและต้องการความสัมพันธ์ในบุตรสูงกว่าระดับอื่น ๆ

2. มีความแตกต่างกันในบุคลิกภาพ 15 ด้านของบุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน คือ

- 2.1 บุคคลจากครอบครัวระดับสูงมีความสามารถในการสังคมดีกว่าบุคคลจากครอบครัวระดับกลางซึ่งดีกว่าบุคคลจากครอบครัวระดับต่ำ
- 2.2 บุคคลจากครอบครัวระดับสูง มีความมั่นคงทางอารมณ์ ดีกว่าบุคคลจากครอบครัวระดับกลางและต่ำ
- 2.3 บุคคลจากครอบครัวระดับสูง มีสภาพร่าเริงมากกว่าบุคคลจากครอบครัวระดับกลาง ซึ่งมีมากกว่าบุคคลจากครอบครัวระดับต่ำ

- 2.4 บุคคลจากครอบครัวระดับกลางมีความสามารถในการรับผิดชอบมากกว่า บุคคลจากครอบครัวระดับต่ำ ซึ่งมีมากกว่าบุคคลจากครอบครัวระดับสูง
- 2.5 บุคคลจากครอบครัวระดับสูง และระดับต่ำมีความเกรงใจน้อยกว่าบุคคล จากครอบครัวระดับกลาง

3. มีความสัมพันธ์กันในระหว่างสังคมประเทิถ และบุคลิกภาพของบุคคลที่ได้รับ จากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน
4. มีความสัมพันธ์กันในระหว่างสังคมประเทิถและบุคลิกภาพของบุคคลที่ได้รับจาก ครอบครัว
- ทั้งหมดนี้พิสูจน์ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื่องจากเรื่องของบุคลิกภาพและสังคมประเทิถเป็นเรื่องที่กว้างขวางยวดยาคลล การศึกษาได้ห้ถึง ผู้วิจัยจึงจำกัดขอบเขตของการศึกษาไว้เฉพาะเรื่อง คือ จำกัดขอบเขตของการศึกษาเรื่องสังคมประเทิถไว้ 10 ด้านคือ
1. การฝึกความซ้มนุหิณล
 2. ความคาคหวังของปีคามาการค้า
 3. การฝึกความเป็นอิสระ
 4. ความเข้มงวด
 5. การฝึกลักษณะไมตรีสัมพันธ์ (เกรงใจ)
 6. การฝึกการอดไ้รอไ้
 7. การฝึกความเป็นระเบียบวินัย
 8. ความก้าวร้าว
 9. การให้รางวัล
 10. การลงโทษ

จำกัดขอบเขตของการศึกษาบุคลิกภาพด้านต่าง ๆ 15 ด้านคือ

1. ความสามารถในการสังคม
2. ความสามารถทางสติปัญญา
3. ความมั่นคงทางอารมณ์
4. สภาพทางอารมณ์
5. การประพจน์คิดความระเบียบแบบแผน
6. สภาพปราเวียงหรืออคติ
7. ความสามารถในการรับผิดชอบ
8. ความมั่นใจตนเอง
9. สภาพทางจิตใจ
10. ความสามารถในการเข้ากับกลุ่ม
11. ความสามารถในการควบคุมจิตใจ
12. ความเป็นตัวของตัวเอง
13. ความสามารถในการบังคับตนเอง
14. การแสดงออกทางอารมณ์
15. ลักษณะบุคลิกภาพไมตรีสัมพันธ์ (เกรงใจ)

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนชายที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามสามัญ มีอายุระหว่าง 16-18 ปี มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ อาศัยอยู่กับบิดามารดาในจังหวัดพระนครและธนบุรีมานานกว่า 10 ปี มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันโดย กำหนดจากการศึกษาอาชีพ และรายได้ของบิดามารดา ดังนั้น การนำผลการวิจัยไปใช้กับประชากรกลุ่มอื่น ๆ อาจได้ผลแตกต่างไปจากการวิจัยนี้

ความเชื่อเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อเบื้องต้นไว้ว่า

1. แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์กระบวนการสังคมประจักษ์ของบิคารมารคาสามารถแสดงลักษณะวิธีการสังคมประจักษ์ที่บิคารมารคาใช้จริงในการอบรมกลุ่มตัวอย่างประชากร
2. แบบสอบถามบุคลิกภาพนักเขียนชั้นมัธยมแบบ A. ("The HSPQ" Form A) และแบบสอบถามบุคลิกภาพไมตรีสัมพันธ์ สามารถแสดงลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลได้

กล่าวถึงความ

บุคลิกภาพ คือแบบพฤติกรรมซึ่งบุคคลได้รับจากการอบรมโดยกระบวนการสังคมประจักษ์จากครอบครัวและจากสถาบันสังคมอื่น ๆ มาแต่เยาว์วัย ในที่นี้ศึกษาแบบพฤติกรรมเพียง 15 ลักษณะ ที่วัดได้จากแบบสอบถามบุคลิกภาพนักเขียนมัธยมแบบ A. ("The HSPQ" Form A.) และแบบสอบถามบุคลิกภาพไมตรีสัมพันธ์

บุคลิกภาพไมตรีสัมพันธ์ หมายถึงลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเกรงใจเป็นที่ตั้ง ไม่กล้าตัดสินใจหรือแสดงความคิดริเริ่ม มีความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ นับถืออาวุโส ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามบุคลิกภาพไมตรีสัมพันธ์

กระบวนการสังคมประจักษ์ หมายถึงลักษณะวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่บิคารมารคาใช้ในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งศึกษาได้จากแบบสัมภาษณ์สังคมประจักษ์

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน หมายถึง บุคคลที่มีความแตกต่างในระดับชั้นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม โดยบิคารมารคาการศึกษาอาชีพ และรายได้ของบิคารมารคาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งฐานะของบุคคล ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือระดับชั้นสูง ระดับชั้นกลางและระดับชั้นต่ำ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางชี้ให้เห็นถึงบุคลิกภาพของคนไทย ซึ่งได้รับมาจากสังคมนับประจักษ์จากบิดามารดา ซึ่งจะช่วยให้บิดามารดาได้เห็นและเลือกวิถีการสังคม ประจักษ์ที่ตนพอใจในการส่งเสริมบุคลิกภาพของบุตรในค่านิยมที่ตนปรารถนา
2. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะช่วยให้นักผู้สอนได้เห็นถึงความแตกต่างในบุคลิกภาพของนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน อันเนื่องมาจากสังคมนับประจักษ์ที่ต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้สอนได้เลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของนักเรียน
3. นอกจากนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะชี้ให้เห็นถึงความคิดในการอบรมบุตรของบิดามารดา และบุคลิกภาพของบุตร ซึ่งจะนำไปประกอบการพิจารณาในการตั้งปรัชญาการศึกษาของประเทศ ทั้งนี้เพราะพื้นฐานอันหนึ่งของปรัชญาการศึกษาคือ พื้นฐานทางจิตวิทยา การจัดการศึกษาของรัฐจำเป็นต้องสนองความต้องการของสังคม และเหมาะสมกับผู้เรียน บุคลิกภาพของนักเรียนจะเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่จะช่วยนักการศึกษาให้ทราบถึงลักษณะของผู้เรียน และกระบวนการสังคมประจักษ์ ก็จะช่วยให้นักการศึกษาได้ทราบถึงค่านิยมของสังคม ในการผลิตสมาชิกของสังคม
4. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในด้านการพัฒนาสังคม เพราะจะชี้ให้เห็นถึงวิถีการปฏิบัติที่ครอบครัวใช้ในการอบรมสมาชิก การศึกษาค้นคว้านี้จะช่วยให้นักพัฒนาการได้มองเห็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของบุคคลว่าควรเปลี่ยนแปลงในค่านิยม เพื่อให้เหมาะสมกับสังคมที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไป และเพื่อจะได้หาวิธีการแก้ไขปรับปรุงต่อไป